

Sygn. akt III AUa 189/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2018 r. w Lublinie

sprawy J. D. (1)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji J. D. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 20 grudnia 2017 r. sygn. akt VI U 974/15

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i ustala J. D. (1) prawo do emerytury rolniczej od dnia 9 lipca 2015 roku.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Gawda Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

III AUa 189/18

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 16 lipca 2015 roku po rozpatrzeniu wniosku J. D. (1) z dnia 9 lipca 2015 roku na podstawie art. 19 ust. 1a, 1b i ust. 2 i art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2016 roku, poz. 277 ze zm.) odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury rolniczej. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że wnioskodawca na dzień złożenia przedmiotowego wniosku osiągnął wiek emerytalny tj. 60 lat oraz zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, ale nie udokumentował okresu ubezpieczenia w wymiarze 30 lat, przy czym organ rentowy nie uwzględnił do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1.07.1977 r. do 31.12.1982 r. oraz od 1.01.1983 r. do 31.12.1984 r.

ponieważ brak jest dokumentu potwierdzającego fakt odprowadzania składek na Fundusz Emerytalny Rolników i na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i członków ich rodzin.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Radomiu wniósł J. D. (1), podnosząc, że w spornych okresach pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, zaś składki były odprowadzane przez rodziców.

Sąd Okręgowy w Radomiu wyrokiem z dnia 20 grudnia 2017 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że J. D. (1) wraz z żoną K. D. są właścicielami nieruchomości rolnej położonej w W. S. o powierzchni 1,30 ha. W dniu 8.07.2015 r. J. D. (2) i K. D., jako wdzierżawiający, zawarli z S. C., jako dzierżawcą, umowę dzierżawy na okres 10 lat, pozostawiając sobie grunt o powierzchni 0,51 ha, w tym 0,48 ha użytków rolnych tj. 0,3355 ha przeliczeniowych.

J. D. (1) oraz K. D. są także właścicielami gruntu o powierzchni 1,31 ha fizycznych (w tym 0,09 ha nieużytki, 1,22 ha użytki rolne) na mocy orzeczenia Sądu Rejonowego w Koziencach VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z/s w L. z dnia 26.03.2013 r., sygn. akt VI Ns 87/13 w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności. Nadto, J. D. (1) jest współwłaścicielem – udział 1/6 – w ogólnej powierzchni 1,70 ha fizycznych, w tym 1,07 las oraz 0,63 ha użytków rolnych. Nieruchomości te zostały nabyte przez wnioskodawcę i jego rodzeństwo po rodzicach na skutek stwierdzenia praw do spadku. Rodzice wnioskodawcy A. i N. D., byli właścicielami gruntów rolnych położonych w W. i W. S. W., gmina L. o powierzchni ogólnej 3,69 ha.

J. D. (1) w okresach od 1.07.1977 r. do 31.12.1982 r. i od 1.01.1983 r. do 31.12.1984 r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców.

W dniu 28.07.2015 r. złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o objęcie go ubezpieczeniem społecznym rolników wskazując, iż jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 0,84 ha przeliczeniowych w W., jak również współwłaścicielem gospodarstwa rolnego i oświadczył, że prowadzi osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą na wskazanych do ubezpieczenia gruntach (uprawa ziemniaków, malin, zboża i drobiu) oraz pobiera dopłaty bezpośrednie z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na 1 ha.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, po rozpoznaniu w/w wniosku, decyzją z dnia 31.07.2015 r. orzekła o podleganiu przez J. D. (1) i K. D. ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 28.07.2015 r. określając przy tym wymiar składek na poszczególne ubezpieczenia: emerytalno-rentowe, wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie.

W niniejszej sprawie wnioskodawca ubiega się o emeryturę rolniczą, o której mowa w art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 roku, poz. 2336 ze zm.). Zgodnie jego treścią, emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek 60 lat, jeśli jest mężczyzną;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- 3) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej,

przy czym przepis ten stosuje się do rolnika, który do dnia 31 grudnia 2017 r. spełnił warunki, o których mowa w ust. 2.

Z kolei, zgodnie z art. 20 ust. 1 cytowanej ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z w/w art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;

prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;

od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów, zaś przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

Z przytoczonych regulacji prawnych wynika, że przesłanką uzyskania prawa do emerytury jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu opłacania składek na to ubezpieczenie. Ubezpieczenie takie nie istniało w okresie między 19 września 1938 r. a 30 września 1969 r. Obowiązek opłacania przez rolników indywidualnych składek na ubezpieczenie społeczne został wprowadzony ustawą z 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników. Obowiązek ten utrzymały następnie wszystkie późniejsze ustawy dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników, rozszerzając go od 1983 r. na domowników.

Okres od 1 lipca 1977 r. musi więc zostać udokumentowany zaświadczeniem o opłacaniu składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników.

Wnioskodawca w okolicznościach niniejszej sprawy legitymuje się ukończonym 60 rokiem życia oraz okresem ubezpieczenia w wymiarze 27 lat 2 miesięcy i 15 dni.

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji odmówił J. D. (1) uwzględnienia do stażu ubezpieczeniowego okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców tj. 01.07.1977 r. do 31.12.1982 r. oraz od 01.01.1983 r. do 31.12.1984 r. z uwagi na brak dokumentów potwierdzających fakt odprowadzania składek na Fundusz Emerytalny Rolników i na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i członków ich rodzin.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że rodzice wnioskodawcy A. i N. D. posiadali gospodarstwo rolne, w którym wnioskodawca w spornych okresach faktycznie pracował. Wynika to wprost z zeznań skarżącego, jak również z zeznań świadków. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne, spójne i logiczne i nie znalazł podstaw do odmówienia im wiarygodności z urzędu. Niemniej jednak nie zostało wykazane, czy rodzice wnioskodawcy opłacali składki na ubezpieczenia społeczne rolników. Wprawdzie wnioskodawca wywodził, że rodzice opłacali składki (zawierały się one w opłatach z tytułu podatków), jednakże brak jest jakiegokolwiek dokumentu (zaświadczenia) potwierdzającego jego twierdzenia. Sam odwołujący, nie ma wiedzy na temat tego, czy rodzice opłacali składki za niego. Okoliczności tej nie potwierdzają również zeznania świadków. W związku z powyższym Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że organ rentowy zasadnie odmówił w decyzji z dnia 16.07.2015 r. uwzględnienia w/w okresów do stażu ubezpieczeniowego.

Oznacza to, że J. D. (1) nie spełnia warunku podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres, co najmniej 30 lat.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca nie zaprzestał również prowadzenia działalności rolniczej.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy na podstawie przedłożonego materiału dowodowego wskazują, że J. D. (1) prowadzi osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą.

W toku postępowania sądowego ujawniona bowiem została dokumentacja ubezpieczeniowa odwołującego z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówki Terenowej w L., w postaci zgłoszenia (wniosku) o objęcie ubezpieczeniem społecznym z dnia 28.07.2015 r. oraz oświadczenia wnioskodawcy z dnia 28.07.2015 r., z treści których wynika, że J. D. (1) prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni 0,84 ha przeliczeniowych, jak również na swój wniosek, pobiera dopłaty bezpośrednio z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Uprawia zboże, warzywa (ziemniaki), owoce (maliny) oraz hoduje drób. Okoliczność ta znajduje dodatkowo potwierdzenie w zeznaniach świadka M. Z.. Świadek zeznała bowiem, że wnioskodawca nadal prowadzi gospodarstwo rolne, położone w W.. Nadto, zwrócić należy uwagę, że z oświadczenia J. D. (1) z dnia 09.07.2015 r. złożonego w KRUS Placówce Terenowej w L. wynika, że aktualna powierzchnia gospodarstwa należącego do wnioskodawcy wynosi 1,71 ha fizycznego (w tym 1,07 las), albowiem umową dzierżawy z dnia 08.07.2015 r. objęte zostały tylko grunty o powierzchni 0,79 ha, a 0,5 ha

nabyli w drodze zasiedzenia Z. i E. G. na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Zwoleniu VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z/z w L..

Powyższe oznacza więc, że J. D. (1) w dacie wydania zaskarżonej decyzji, nie spełniał przesłanek nabycia prawa do emerytury rolniczej, o których mowa w w/w artykułach ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca J. D. (1) zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie przepisu art.233 § 1 kpc poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie spełnia warunku przepracowania 30 lat w gospodarstwie rolnym jak również objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym rolników w latach 1977-1984, podczas gdy wnioskodawca w tym okresie pracował w gospodarstwie rolnym oraz był objęty ubezpieczeniem rolników.

Wnosił o uwzględnienie odwołania ewentualne o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, a jej uwzględnienie skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji, ponieważ wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego – art.19 ust.1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2017 roku, poz.1336).

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na wadliwość rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w zakresie stwierdzenia niespełnienia przez wnioskodawcę warunku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, której to przesłanki organ rentowy nie zarzucał w zaskarżonej decyzji. Sąd Okręgowy, nie zauważył, że warunek zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, od którego art. 19 ust. 2 uzależnia prawo do wcześniejszej emerytury, należy badać przy odwołaniu się do art. 28 ust. 4. Takie stanowisko jest słuszne także z tego względu, że Sąd Najwyższy w sprawie I UK 59/05 (wyrok z dnia 20 listopada 2005 r., OSNP 2006/19-20/310) odwoływał się do art. 19 ust. 2 jak i do art. 28 ust. 4). Zgodnie z tym przepisem uznaje się że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego. Przepis art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz.U. z 2017, poz.1892) stanowi, że za gospodarstwo rolne uważa się obszar gruntów, o których mowa w art. 1, o łącznej powierzchni przekraczającej 1 ha lub 1 ha przeliczeniowy, stanowiących własność lub znajdujących się w posiadaniu osoby fizycznej. Bezsporne jest, że wnioskodawca ani jego małżonka nie są posiadaczami gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego – po zawarciu umowy dzierżawy na okres 10 lat wyzbyli się posiadania gospodarstwa rolnego, a pozostałe nieruchomości rolne, nawet przy zsumowaniu ich powierzchni nie spełniają warunku uznania ich za samodzielne gospodarstwo rolne w rozumieniu powyższych przepisów. Co więcej, wnioskodawca zgłosił się do rolniczego organu rentowego z wnioskiem o objęcie go ubezpieczeniem rolników dobrowolnie i organ rentowy uczynił to wydając decyzję cytowaną przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku. Decyzja ta potwierdza, że wnioskodawca nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, a zatem, że nie jest właścicielem ani posiadaczem gruntów o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego. Tym samym cały wywód Sądu Okręgowego na temat niezaprzestania przez wnioskodawcę prowadzenia działalności rolniczej jest pozbawiony podstaw.

Sąd Okręgowy wadliwie też ocenił okres pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977 roku do 31 grudnia 1982 roku jako okres, za który powinny być odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Wnioskodawca, co jest bezsporne w tym okresie był domownikiem w gospodarstwie rolnym rodziców, mieszkał z nimi i praca w gospodarstwie stanowiła jego jedyne wówczas źródło utrzymania. Obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu przez domownika rolnika został wprowadzony ustawą z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (tekst jednolity Dz.U.1989, Nr 24, poz.133) i dopiero od dnia 1 stycznia 1983 roku uznanie okresu pracy domownika w gospodarstwie rolnym wymagał zgłoszenia do ubezpieczenia oraz opłacenia przez rolnika składek na to ubezpieczenie. Organ rentowy odmawiając uznania okresów pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców od 1 lipca 1977 roku do 31 grudnia 1982 roku, wskazał, że brak jest informacji o opłacaniu składek przez rodziców wnioskodawcy. Okoliczność, że organ rentowy nie ma

dokumentów potwierdzających fakt opłacania przez rodziców wnioskodawcy składek na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych z tytułu prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii uznania okresu pracy domownika na zasadach wymienionych w art.20 ust.1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników : prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. Nieuznany przez organ rentowy okres od 1 lipca 1977 roku do 31 grudnia 1982 roku wynosi 5 lat i 6 miesięcy i jego uwzględnienie powoduje, że wnioskodawca legitymuje się ponad 30 letnim okresem ubezpieczenia społecznego rolników wymaganego do uzyskania prawa do dochodzonego świadczenia.

Z tych względów i na mocy art.19 ust.2 powołanej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji zmieniając zaskarżony wyrok wraz z poprzedzającą go decyzją i ustalił wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 9 lipca 2015 roku - to jest od dnia zaprzestania działalności rolniczej po zawarciu umowy dzierżawy gospodarstwa rolnego.